

Ph.d.-utdanningsmelding 2024

DET HUMANISTISKE FAKULTET

UNIVERSITETET I BERGEN

Ph.d.-utdanningsmeldingen for 2024 - Det humanistiske fakultet

Oppfølging av foregående års ph.d.-utdanningsmelding og eventuelle tiltak

I 2024 ble det gjennomført periodisk programevaluering av fakultetets ph.d.-program. En ekstern komite fikk i oppdrag å se på helheten i fakultetets programarbeid, med særlig søkelys på gjennomstrømming/fracfall, samt sårbarhet knyttet til små fagmiljøer og nyere endringer i opplæringsdelen. Komiteen mottok en skriftlig egenvurdering av programmet og hadde et innledende møte med programstyreleder om innhold, struktur, planer og utfordringer.

Den overordnede kvaliteten i ph.d.-programmet fikk gode tilbakemeldinger, og komiteen konkluderte med at programmet tilfredsstiller kravene til gjeldende retningslinjer, og at organisering og rutiner legger til rette for at kandidatene skal nå programmets læringsmål.

Evalueringen avdekker likevel en del utfordringer som vil være styrende for fakultets kvalitetsarbeid i tiden fremover. Dette er stort sett utfordringer som fakultetet er godt kjent med og som det allerede er jobbet med over lengre tid. Det er derfor en sammenheng mellom de sakene som programstyret har jobbet med det siste året og de forbedringspunktene som kommer frem i evalueringskomiteens rapport.

Fakultetet jobbet i 2024 mye med de organisatoriske rammene rundt ph.d.-programmet, i form av revidert veiledning til bedømmelse, planlegging av emneevaluering, vurdering av formelle kvalifikasjoner før opptak, rutiner ved midtveisevaluering og retningslinjer ved prøveforelesning og disputas.

Det ble også arbeidet med å utvikle emnetilbudet på ph.d.-nivå, blant annet ved å utlyse midler til utvikling av nye emner. Etter søknad ble de avsatte midlene fordelt mellom AHKR og FOF, for utvikling av et emne om forskningsetikk i praksis (AHKR) og et emne om forskningsformidling (FOF). Etter planen skal begge emnene godkjennes i løpet av 2025.

Nøkkeltall, herunder opptak, gjennomstrømming, disputaser, underkjenninger, mindre omarbeidinger og fracfall

Ved utgangen av 2024 var det registrert 106¹ kandidater med i fakultetets ph.d.-program. 22 av disse var nye i 2024, 20 gikk ut av programmet etter disputas, 1 sluttet og 5 gikk ut av programmet på overtid og uten å ha levert. Av de 20 som disputerte var det 5 som leverte på normert tid og 8 som leverte innen to år på overtid. 2 kandidater leverte for andre gang. 1 avhandling ble underkjent.

Tabell over nøkkeltall 2018 - 2024

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Opptak	33	25	13	12	21	27	22
Disputaser	20 ²	21	14	16 ³	13 ⁴	19 ⁵	20 ⁶

¹ Kilde: Tablau

² Én ved KMD

³ To ved KMD

⁴ Én ved KMD

⁵ To med KMD

⁶ To ved KMD

Innlevering innen normert tid (netto)	7	9	2	7	5	8	5
Innlevering innen 2 år på overtid (kalenderår)	5	9	7	5	7	8	8
Andel fullført innen 2 år på overtid	60%	86%	64%	75%	92%	84%	65%
Innlevering over 2 år på overtid (kalenderår)	8	3	5	4	1	0	5
Mindre omarbeidinger				2	3	3	0
2. gangs innlevering	0	1	2	1	1	3	2
Underkjenninger	3 ⁷	2	2	2	2	1	1
Frafall	1	19	5	14	7	7	5

Kilde: FS

Analyse av fem årskull (2012-2016)

I perioden 2012-2016 ble det tatt opp 110 nye ph.d.-kandidater ved Det humanistiske fakultet. Mot slutten av 2024 var 23% av disse registrert som avbrutt (underkjent eller avsluttet uten innlevering).

Tallene viser at det er få av våre kandidater som leverer på normert tid, men at betydelig flere leverer innen de har gått to år på overtid. En ikke ubetydelig andel leverer også etter at de har gått mer enn to år på overtid. Flere av våre kandidater har dessuten en permisjonshistorikk som viser at de fremdeles er innenfor normert tid, selv om de kommer på DBH-statistikken over kandidater som ikke fullfører innen 6 år.

Fakultetet er opptatt av å få forbedret gjennomføringstiden og iverksette tiltak for å motvirke forsinkelse. Samtidig er det sammensatte grunner til at kandidatene er forsinket målt etter bruttotid, og fakultetet vil derfor prioritere å unngå at forsinkelser leder til frafall.

Kandidatenes bidrag til forskningen ved fakultetet

Alle grunnenheter understreker viktigheten av kandidatenes bidrag til forskningen ved fakultetet. Kandidatene bidrar både til å utfylle eksisterende forskningsfelt og til nyskapende forskning, blant annet gjennom deltakelse i forskningsprosjekter. Kandidatene rekrutteres inn i aktive forskergrupper, og fakultetet har i sin egen strategiske forskningssatsing særlig vektlagt forskergruppene som arena for ph.d.-kandidater. Faglig profil og strategiske prioriteringer spiller ofte en rolle ved rekruttering, og på grunnenhetene deltar kandidatene i faglige aktiviteter på linje med andre vitenskapelig ansatte. Forskningsinnsatsen til ph.d.-kandidaten er særlig viktig for fakultetets små fagmiljøer, hvor en ekstra forsker i en periode kan være avgjørende for aktivitetsnivået.

Fakultetets systematiske kvalitetsarbeid

Oppfølging av fremdriftsrapporter

Fakultetet jobber målrettet med fremdriftsrapporteringen som et redskap til god veiledning og generell oppfølging av kandidatene. Fremdriftsrapporteringen tas opp i årlige dialogmøter med grunnenhetene og følges opp i programstyret. Over tid har vi sett at svarprosenten har gått opp, og at rapportene i større grad innlemmes i kvalitetsarbeidet lokalt. Alt i alt er en

⁷ Én for 2. gang

svært fornøyd med resultatet av fremdriftsrapporteringen i 2024. Alle grunnenheter melder om et system for gjennomgang av rapportene, og vurdering av hvilke rapporter som skal følges opp.

Ett institutt vektlegger at framdriftsrapportene gir en generell oversikt, men at de ikke nødvendigvis egner seg til å fange opp forsinkelser i prosjektene når de oppstår. Fakultetet støtter denne vurderingen og vil vurdere ytterligere tiltak for å fange opp forsinkelse i fremdriften på et tidlig stadium.

Midtveisevaluering

Programstyret har i 2024 gitt strengere retningslinjer for gjennomføring av midtveisevaluering. Innskjerpingen går ut på en tydeliggjøring av tidspunktet for gjennomføring. Bakgrunnen er at fakultetet har sett en tendens til at midtveisevalueringen blir utsatt når avhandlingsarbeidet er forsinket. Det er nå presisert at midtveisevalueringen skal finne sted midtveis i det opprinnelig planlagte utdanningsløpet, uavhengig av hvor langt kandidaten har kommet i arbeidet med avhandlingen. Dette vurderes som nødvendig for å kunne legge bedre til rette for fullføring innen normert tid. Dersom midtveisevaluering viser at fremdriften er forsinket, skal det utarbeides en ny fremdriftsplan.

Sluttseminar

Alle kandidater får tilbud om sluttseminar mot slutten av prosjektet. Grunnenhetene melder at de fleste takker ja til tilbudet, og det har en positiv effekt på kandidatenes fremdrift mot slutten av prosjektet. Progamevalueringskomiteen foreslår å gjøre sluttseminaret obligatorisk, noe flere, men ikke alle, grunnenhetene stiller seg positive til. Dette er noe som vil bli tatt opp med programstyret i året som kommer.

Gjennomføring av medarbeider- og oppfølgingssamtaler

Grunnenhetene gjennomfører medarbeidersamtaler med kandidatene, ofte delegert til forskningskoordinator. Enkelte enheter rapporterer at de gjennomfører oppfølgingssamtaler i forbindelse med medarbeidersamtale, men i dialogmøtene har det vært understreket at det bør gjennomføres egne oppfølgingssamtaler når det er uttrykt ønske om det i fremdriftsrapportene.

Kvalitetssikring av opplæringsdelen, herunder emneevaluering og evaluering av emneportefølje og rammene for opplæringsdelen

Alle HF-emner egenvurderes jevnlig, og det er planlagt periodisk emneevaluering for alle emner i 2025. Et emne som undervises i regi av UB vil bli fornyet med en ny avtale i 2025.

Emneporteføljen er gjenstand for diskusjon i programstyret, og i 2025 er det forventet at to nye emner vil bli presentert (forhåpentlig med oppstart 2026). Når nye emner blir introdusert vil programstyret ha en ny sak om hvilke emner som bør være obligatoriske i programmet.

Gjennomføring og oppfølging av progamevaluering

Den periodiske progamevalueringen i 2024 gir flere konkrete anbefalinger knyttet til organisatoriske tiltak, opplæringsdelen og karrierefremmende arbeid.

1. Organisatoriske tiltak

- Sørge for at alle ph.d.-stipendiater får tilbud om opplæring i universitetspedagogikk. For de med karrierefremmende arbeid bør denne opplæringen inngå som en obligatorisk del av det karrierefremmende arbeidet.

- Innføre et statusmøte seks måneder før stipendets avslutning, hvor det legges en plan for den siste delen av stipendtiden (veiledning, sluttseminar, språkvask osv.). Veileder(e) bør delta på dette møtet.
- Vurdere å gjøre sluttseminaret obligatorisk for alle ph.d.-studenter.

2. Opplæringsdelen

- Opprettholde fleksibiliteten i opplæringsdelen slik at alle ph.d.-stipendiater kan finne kurs og andre poenggivende opplegg som støtter opp under utdanningsløpet og sikrer faglig bredde.
- Sikre at alle ph.d.-stipendiater har tilgang til kurs og andre poenggivende opplegg med relevans for eget fagområde. For enkelte fagområder vil dette kunne innebære at programmet selv må opprette nye kurstilbud, eller bidra inn i forskerskoler.
- Lage en mer tilgjengelig oversikt over hvilke muligheter som finnes innen opplæringsdelen, systematisere hva som gir hvilken uttelling slik at programmets ph.d.-stipendiater opplever systemet som forutsigbart, og forenkle arbeidet med å få ulike aktiviteter og deltagelse på kurs godkjent som del av opplæringsdelen.

3. Karrierefremmende arbeid

- Sikre at det for ph.d.-stipendiater som skal ha kvalifiserende arbeid tidlig i løpet, lages en plan for dette arbeidet som også sier noe om hvilken støtte de kan få underveis.
- Legge til rette for at alle ph.d.-stipendiater med karrierefremmende arbeid får tilbud om en opplæring i universitetspedagogikk.
- Utforske muligheten for bedre fordeling av kvalifiserende arbeid mellom ph.d.-stipendiater ansatt på interne midler og eksterne prosjekt. Det forutsettes her at karrierefremmende arbeid kompenseres med forlenget stipendperiode.

Rapporten kom mot slutten av året og en plan for oppfølging vil komme i 2025.

Oppfølging av undersøkelser

Fakultetet har ikke selv initiert noen systematiske undersøkelser i 2024, men både fremdrifstrapporteringen og andre undersøkelser som gjelder forskerutdanningen inngår i kunnskapsgrunnlaget når det jobbes med å forbedre forskerutdanningen for våre kandidater. Det er egne erfaringer og tilbakemeldinger fra egne fagmiljø og kandidater som utgjør det viktigste kunnskapsgrunnlaget for fakultetets kvalitetsarbeid.

Andre forhold

Faglige og sosiale tiltak som ikke er en formell del av programmet

Oppstartsseminar

Fakultetet inviterer nye kandidater og deres veiledere til oppstartsseminar 1-2 ganger i året. Seminaret formål er å presentere fakultetet og ph.d.-programmet for kandidatene og fortelle om ulike roller og sammenhenger de står i. Seminaret er åpent for alle kandidater og veiledere som ønsker en introduksjon til forskerutdanningen, eller som ønsker en repetisjon eller oppdatering.

Stip-HF

Kandidatutvalget (Stip-HF) er viktig for kandidatene, både faglig og sosialt. Utvalget mottar økonomisk støtte fra fakultetet til drift, og styret honoreres for arbeidet utfra gitte satser. Stip-HF er også et talerør for kandidatenes interesser, og dermed en viktig samarbeidspartner for fakultetet. Fakultetsledelsen inviterer til regelmessige møter med ledelsen i utvalget.

Veilederopplæring

Fakultetet etablerte i 2023 et veilederforum for veiledere på fakultetets ph.d.-program. Fakultetets ambisjon er å invitere til regelmessige samlinger for å ta opp ulike temaer knyttet til ph.d.-veiledningen. Fakultetet gjennomførte i 2024 en samling med søkelys på forskningsetikk og fusk, og planlegger en ny samling våren 2025.